

Wil je gezondere keuzes maken? Betaal contant!

Artikel: Van der Horst, F., Miedema, J., Schreij, D., & Meeter, M. (2017) Effects of payment instruments on unhealthy purchases. Working paper, 582. *De Nederlandsche Bank NV*.
https://www.dnb.nl/en/binaries/Working%20Paper%20No.%20582_tcm47-371198.pdf

Het artikel in het kort

In deze studie wordt onderzocht of de pijn die men voelt bij contant betalen (in tegenstelling tot betalen met een betaalkas), de impulsieve drang om ongezonde of 'ondeugdelijke' producten te kopen kan remmen. Dit effect werd namelijk gevonden in 2011 bij een onderzoek onder Amerikaanse studenten, waarbij creditcard en contant betalen werd vergeleken. In de VS zijn dit namelijk de dominante betaalmethodes. In dit onderzoek wordt gekeken of deze resultaten ook in Nederland gelden, waar de dominante betaalmethodes pinpas en contant betalen zijn. Deelnemers kopen over het algemeen meer producten (5,1%) en meer ongezonde producten (12,3%) als zij met hun pinpas betalen. Andere variabelen die het effect zouden kunnen verklaren zijn impulsiviteit, de mate waarin iemand gevoelig is voor verleiding, geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en bewust eetgedrag. De betaalpijn die gevoeld werd verschilde niet per betaalmiddel, maar was groter voor deelnemers die betaalden met hun meest gebruikte betaalmiddel (ofwel pinpas of contant).

Achtergrond

Wanneer mensen een aankoop doen, ervaren ze vaak een onmiddellijke 'betaalpijn' die het plezier van de consumptie kan verminderen. Dit fenomeen speelt een belangrijke rol bij de zelfregulatie van consumenten. De mate van de betaalpijn is gerelateerd aan de transparantie van het betaalmiddel. Hoe transparanter, hoe meer pijn en hoe minder de betaler wil uitgeven. Transparantie wordt bepaald door hoe saillant het betaalmiddel is. Dat wil zeggen de duidelijkheid van de grootte van de betaling en hoeveel tijd er tussen deze betaling en afschrijving zit (de relatieve timing van de transactie) en dat het merkbaar is dat men geld uitgeeft. Contant geld is het meest transparante betaalmiddel. Het betaalmiddel dat wordt gebruikt heeft niet alleen invloed op de hoeveelheid die er wordt uitgegeven, het heeft ook invloed op het type product dat er wordt gekocht. Uit een Amerikaans onderzoek blijkt dat mensen meer ongezond voedsel kopen wanneer ze met creditcard betalen, dan wanneer ze contant betalen. En dat mensen die met contant geld betalen een grotere mate van betaalpijn ervaren.

In dit onderzoek wordt gekeken of deze resultaten ook stand houden in Nederland, waar met pinpas en contant betalen de meest voorkomende betaalmiddelen zijn. De pinpas is een transparanter betaalmiddel dan de creditcard, omdat de tijd tussen betaling en afschrijving korter is. Hierdoor zou het effect van betaalmiddel op uitgavehoeveelheid en productkeuze minder sterk kunnen zijn, dan werd gevonden in het onderzoek tussen contant en creditcard betalen in de VS.

Het onderzoek

Het onderzoek bestaat uit twee fases. De eerste fase is de virtuele online 'supermarkt fase', waarin deelnemers worden gepresenteerd met 20 opeenvolgende producten die ze kunnen

kiezen om te kopen of niet. De helft van de producten in de virtuele supermarkt zijn deugdelijke (gezonde) producten en de andere helft ondeugdelijke (ongezonde) producten. Deelnemers moesten zich een 'real-life' boodschappensituatie voorstellen. De tweede fase bestaat uit een vragenlijst. Het betaalmiddel werd random toegedeeld aan de deelnemers; contant (40%), pinpas (30%), creditcard (15%) en contactloos (15%). Deelnemers gebruikten hun computer of mobiele telefoon om deel te nemen aan het onderzoek.

De resultaten

In het algemeen kopen de Nederlandse deelnemers meer gezonde (4,6), dan ongezonde producten (1,8). Ook kopen deelnemers iets meer producten wanneer ze met een kaart (6,5; pinpas, creditcard of contactloos) betalen dan wanneer ze met contant geld (6,2) betalen. Meer specifiek; deelnemers die met een kaart betalen, kopen significant meer ongezonde producten (1,8) dan deelnemers die contant betalen (1,6). Dit patroon is ook zichtbaar voor het aantal gezonde producten, al is dit statistisch niet significant. Het is niet duidelijk of dit effect sterker is voor ongezonde producten dan voor gezonde producten.

Verder kan het aantal aankopen van ongezonde producten mogelijk verklaard worden door variabelen zoals impulsiviteit, de mate waarin iemand gevoelig is voor verleidingen, geslacht, leeftijd, educatie en bewust eetgedrag.

De waargenomen betaalpijn is in dit onderzoek niet gerelateerd aan het aantal gekochte producten. Het blijkt dat mensen die in het experiment hetzelfde betaalmiddel moesten gebruiken als die ze in het echt ook het vaakst gebruiken de meeste betaalpijn ervaren. Dit lijkt te suggereren dat gebruik van een voorkeursbetaalmiddel gepaard gaat met diens waargenomen transparantie.

Conclusie

Dit onderzoek biedt nuttige inzichten voor autoriteiten, centrale banken en betalingsorganisaties over de relatie tussen betaalmiddel en uitgavegedrag van consumenten. Contant betalen blijkt een driver te zijn voor minder aankopen van ongezonde producten. Contant betalen kan consumenten helpen om meer geld te sparen door onnodige en ongeplande aankopen minder waarschijnlijk te maken. Dit is een voordeel van contant geld waarvan de meeste consumenten zich waarschijnlijk niet bewust van zijn.

1. DOEL VAN HET ONDERZOEK

De relatie tussen betaalwijze en productkeuze en producthoeveelheid in kaart brengen.

2. OPMERKELIJK

De meeste betaalpijn werd gevoeld door mensen die in het onderzoek moesten betalen met hun vaakst gebruikte betaalmiddel.

3. NUT

Contant betalen kan consumenten helpen om meer geld te sparen door onnodige en ongeplande aankopen minder waarschijnlijk te maken.

4. BELANGRIJKSTE BEVINDING

Mensen kopen meer en ongezondere producten wanneer ze met een kaart (pinpas, creditcard of contactloos) betalen, dan wanneer ze contant betalen.